

ΙΩΑΝ. Κ. ΣΗΜΑΝΤΗΡΑ

Η
ΕΡΓΟΛΑΒΙΑ ΔΙΚΗΣ
ΩΣ
ΝΟΜΙΚΗ ΕΝΝΟΙΑ

(*Ἀνατύψεις ἐκ τῆς Ἑφημερίδος τῆς Ἑλλ. καὶ Γαλλ. Νομολογίας*)

ΑΚΑΔΗΜΙΑ
ΑΘΗΝΩΝ

N

3875

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΤΥΠΟΙΣ "ΝΟΜΙΚΗΣ",
1911

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΙΟΝΙΣΤΗ ΜΟΥ

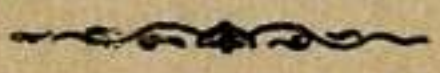
N. 3875

Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

ΙΩΑΝ. Κ. ΣΗΜΑΝΤΗΡΑ

Η
ΕΡΓΟΛΑΒΙΑ ΔΙΚΗΣ
ΩΣ
ΝΟΜΙΚΗ ΕΝΝΟΙΑ

(*Ἀνατύπωσις ἐκ τῆς Ἐφημερίδος τῆς Ἑλλ. καὶ Γαλλ. Νομολογίας*)

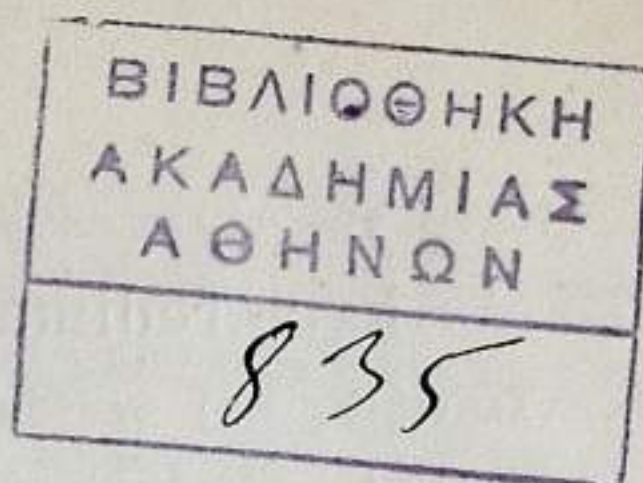
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΤΥΠΟΙΣ 'ΝΟΜΙΚΗΣ',
1911

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

22 ΣΕΠ. 1958

§ 1. Τὸ ἰσχύον δίκαιον ἀπαγορεύει, ὡς γνωστόν, τὰς δικαιοπραξίας τὰς περιεχούσας ἐργολαβίαν δίκης—*redemptionem litis*.

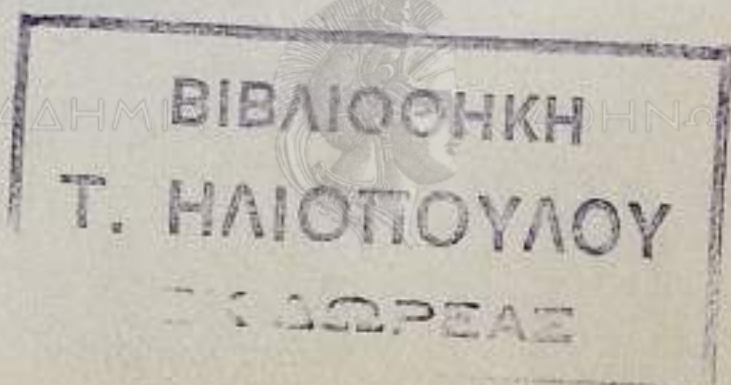
Καὶ τίς μὲν εἶνε ἡ ἔκτασις τῆς ἀπαγορεύσεως ταύτης δὲν εἶνε τοῦ παρόντος νὰ ἐξετάσω. Ἀλλά, τῆς ἀπαγορεύσεως ὑφισταμένης ὅπωςδῆποτε, ἀναγκαία παρίσταται τοῦ ὅρου τούτου ἡ ἐπιστημονικὴ διακρίβωσις· τοσοῦτῳ δὲ μᾶλλον ἐπιβάλλεται ἡ πρὸς τοῦτο ἀπόπειρα, ὅσῳ ἐν τῇ ἐπιστήμῃ δὲν φαίνεται γενομένη μέχρι τοῦδε ἡ προσήκουσα ἐργασία πρὸς ἀκριβῆ τῆς ἐργολαβίας δίκης χαρακτηρισμὸν κατὰ τοὺς νόμους.

I

§ 2. Ἐκ τῶν Γερμανῶν συγγραφέων ὁ μόνος, καθ' ὅσον γινώσκω, ὁ εἰδικώτερόν πως ἀναλύσας τὴν ἔννοιαν τῆς ἐργολαβίας δίκης κατὰ τὸ ρωμαϊκὸν δίκαιον, εἶνε ὁ Mühlenbruch ἐν τῇ κλασσικῇ αὐτοῦ πραγματείᾳ περὶ ἐκχωρήσεως.¹

Ἡ περὶ τοῦ ἀντικειμένου δὲ τούτου διδασκαλία τοῦ Mühlenbruch ἔχει ὡς ἀκολούθως :

(1) Mühlenbruch Die Lehre von der Cession der Forderungsrechte nach den Grundsätzen des römischen Rechts dargestellt (γ' ἔκδ. 1836) σελ. 362—367.

Κατὰ τὴν μέχρι τοῦδε θεωρίαν, τὴν σχεδὸν ὑπὸ πάντων γενομένην ἀποδεκτὴν, *redimere litem* σημαίνει: ἀγοράζειν δίκην τινὰ ἐκ πλεονεξίας καὶ πανουργίας καὶ δὴ ἰδίᾳ τοιαύτην, ἥς ἡ ἔκβασις εἶνε ἀμφίβολος. Καὶ δὲν δύναται μὲν τις ν' ἀρνηθῇ, ὅτι *redimere litem* δύναται νὰ ἔχῃ καὶ ταύτην τὴν ἔννοιαν· τοῦναντίον δέον νὰ ὁμολογηθῇ, ὅτι οἱ αὐτοκράτορες, ἀπαγορεύσαντες καὶ περιορίσαντες τὰς ἐκχωρήσεις, ὠρμήθησαν ἀπὸ τῆς ιδέας νὰ παρακωλύσωσι τὰς περὶ δικῶν συναλλαγὰς, τὰς ἐξ αἰσχροκερδεΐας ἢ ἄλλως ἐξ ἀθεμίτων λόγων προερχομένας. Ἀλλὰ δὲν εἶνε λίαν τολμηρὸς ὁ ἰσχυρισμός, ὅτι ἐν ταῖς συλλογαῖς τοῦ Ἰουστινιανοῦ οὐδὲ ἐν ὑπάρχει χωρίον, ἐξ οὗ νὰ δικαιολογηται *ad hoc* ἡ σημασία ἐκείνη. Ἡ ἀποδείξις δὲ τούτου θέλει προκύψει ἐμμέσως ἐκ τῆς ἐπομένης ἐρεύνης.

Ἐκ τῶν διαφόρων σημασιῶν, ὑφ' ἧς ὁ ὅρος οὗτος ἀπαντᾷ ἐν τῷ ῥωμαϊκῷ δικαίῳ, ἀξίαν δι' ἡμᾶς ἔχουσιν αἱ ἐξῆς μόνον:

Πρῶτον, *redemptio litis* σημαίνει τὴν ἀπαλλαγὴν ὀφειλέτου τινὸς ἀπὸ τῆς ἐνοχῆς διὰ τῆς πληρωμῆς τοῦ πιστωτοῦ, ἢ ἐξόφλησιν ἀπαιτήσεως (πρβ. Brisson. ἐν λέξει *redemptio*). Τὴν τοιαύτην δὲ σημασίαν τοῦ ὅρου παριδόντες μέχρι τοῦδε οἱ ἐρμηνευταὶ παρενόησαν ἐν τῶν δυσχερεστάτων χωρίων.²

Δεύτερον δέ, *redimere* σημαίνει ἐξαγοράζειν τινὰ πρὸς διεξαγωγὴν τῆς δίκης ἢ πρὸς ἀνάληψιν τῆς δίκης ἰδίῳ ὀνόματι καὶ δὴ ἐξ ἀθεμίτων λόγων (Νομ. 1 καὶ 2 Κώδ. *ne liceat potent.* 2,14).

Τρίτον, *redemptor litis* εἶνε ὁ ἀναλαμβάνων ἐπὶ ἀμοιβῇ τὸν κίνδυνον δίκης τινός· ὑπὸ τὴν αὐτὴν ἀπαρράλλaktως ἔννοιαν, ὑφ' ἣν ἡ ἔκφρασις αὕτη ἐμφανίζεται ἐπὶ τῆς *locationis conductionis*

(2) Ὁ Mühlenbruch ἐννοεῖ ἐνταῦθα τὸν νόμον 6 § 7 Πανδ. 17, 1, ὃν ἐν σημειώσει (σημ. 268) πειρᾶται νὰ ἐρμηνεύσῃ ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἐκδοχῆς, ὅτι ἡ ἐν τῷ νόμῳ τούτῳ ἀπαντῶσα «*redemptio litis*» σημαίνει ἐξόφλησιν ἀπαιτήσεως. Τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Mühlenbruch καὶ τὴν ἀνασχευὴν αὐτῆς εὕρισκει ὁ ἀναγνώστης κατωτέρω ἐν § 6.

operis (Νομ. 22 § 2 Πανδ. loc. 19, 2). Αὕτη δὲ εἶνε ἡ κατ' ἀκριβειαν σημασία αὐτῆς, ὅσας γίνεται λόγος περὶ ἀθεμίτων redemptionum. Τοιαύτην σύμβασιν μεταξὺ τοῦ δικηγόρου καὶ τοῦ κυρίου τῆς ὑποθέσεως ἐννοεῖ προφανῶς ὁ Κοϊντιλιανός, λέγων· *Paciscendi quidem ille piraticus mos et imponentium periculis pretia procul abominanda negotiatio etiam a mediocriter improbis aberit* (Inst. orat. Lib. XII κεφ. 7 ἐν τέλει). Τὴν σαφεστάτην δὲ ἀπόδειξιν διὰ τὴν ἀλήθειαν τοῦ ἀνωτέρω ἰσχυρισμοῦ παρέχει ἡ παρατήρησις πρῶτον μὲν, ὅτι ἡ redemptio ἀντιτίθεται πρὸς τὴν θεμιτὴν συμφωνίαν περὶ ἀμοιβῆς, κυριώτατα δέ, ὅτι οἱ Ἕλληνες ἐκφράζουσι πάντοτε τὸν ὅρον τοῦτον διὰ τοῦ «ἐργολάβος» τοῦτέστι κατὰ λέξιν: *qui opus faciendum suscipit*.

Καὶ ταῦτα μὲν ὁ Mühlenbruch.

§ 3. Παρ' ἡμῖν, ὁ Καλλιγᾶς ἐν μὲν τῇ § 445 τοῦ ἐνοχικοῦ αὐτοῦ δικαίου ἐργολαβίαν δίκης (redemptionem litis) ὀνομάζει τὴν ἐκχώρησιν τῆς δίκης μετὰ τῶν ἀποτελεσμάτων αὐτῆς ἀντὶ ὠρισμένου τμήματος· κατωτέρω δέ, ἐν § 446, τὴν ἐπὶ ἰδίῳ κινδύνῳ ἀνάληψιν τῆς δίκης ἢ ἀντὶ ὠρισμένου τιμήματος, ὅπερ ἐξασφαλίζει ὁ διάδικος ὡς βέβαιον.

Ὁ δὲ Παπαρηγόπουλος (Ἐνοχ. II § 39 ἐκδ. 6') ὡς redemptionem litis ὀρίζει αὐτὴν συμφωνίαν τοῦ εἰς οἰκεῖον κέρδος λαβεῖν ἡμέρος τοῦ ἐπιδικασθησομένου πράγματος ἢ τοῦ ἀναδεχθῆναι τὴν δίκην ἐπὶ ὠρισμένῳ τιμήματι, ὡς ἐὰν ἀποβῇ, καὶ ἀγωνίζεσθαι αὐτὴν ἰδίῳ κινδύνῳ, παραπέμπει δὲ καὶ εἰς τὸν Mühlenbruch ἐν σχέσει πρὸς τὰς διαφορὰς ἐννοίας τῆς redemptionis litis.

§ 4. Ἐκ τῆς ἀνωτέρω ἐκτεθείσης διδασκαλίας τοῦ Καλλιγᾶ δὲν δύναται τις νὰ εἴπῃ, ὅτι συλλαμβάνει σαφῶς τὴν ἔννοιαν τῆς ἐργολαβίας δίκης.

Διότι γεννῶνται παρὰ τῷ ἀναγνώστῃ αἱ ἀπορίαι :

Εἶνε αὕτη ἐκχώρησις τῆς δίκης μετὰ τῶν ἀποτελεσμάτων αὐτῆς ἀντὶ ὠρισμένου τιμήματος, ὡς χαρακτηρίζει αὐτὴν ὁ Καλλιγᾶς; Εἶνε ἀνάληψις τῆς δίκης ἐπὶ ἰδίῳ κινδύνῳ ἢ ἀντὶ ὠρισμένου τιμήματος, ὅπερ ἐξασφαλίζει ὁ διάδικος ὡς βέβαιον, καθ' ἃ ὀρίζει ταύτην—σκοτεινῶς πως—ἀλλαχοῦ τοῦ συγγράμματος αὐτοῦ ὁ αὐτὸς νομοδιδάσκαλος ;

Σαφέστεροι εἶνε ὁ Γερμανὸς Mühlenbruch καὶ ὁ Παπαρρηγόπουλος. Ἄλλ' εἶνε ὀρθοὶ οἱ ὑπὸ τούτων διδόμενοι ὀρισμοί; Ἡ μὴ τυχὸν ἄλλος τις δέον νὰ δοθῇ ὀρισμὸς κατὰ τοὺς νόμους ;

II

§ 5. Ἐν ταῖς πηγαῖς τοῦ ἡμετέρου δικαίου εἰς τὴν redemptionem litis ἀναφέρονται οἱ ἐξῆς νόμοι: ὁ νόμος 7 Πανδ. mand. 17, 1· ὁ νόμος 6 § 7 Πανδ. αὐτόθι· ὁ νόμος 15 Κωδ. de procur. 2, 13· ὁ νόμος 20 Κωδ. mand. 4, 35· ὁ νόμος 22 Κωδ. mand. 4, 35 καὶ ὁ νόμος 9 § 2 Πανδ. de off. proc. 1, 16.

Ἐπιβάλλεται ἄρα τῶν νόμων τούτων ἡ εἰδικωτέρα ἀνάλυσις πρὸς ἀνεύρεσιν τῆς ἐννοίας τῆς ἐργολαβίας δίκης.

Ὁ νόμος 7 Πανδ. mand. 17, 1 ἐλήφθη ἐκ τῶν ἀποφάνσεων τοῦ Παπινιανοῦ, ἀκμάσαντος, ὡς γνωστόν, ἐπὶ Σεπτιμίου Σεβήρου³, ἔχει δὲ ὡς ἐξῆς:

Papinianus Libro III Responsorum. Salarium procuratori constitutum si extra ordinem peti coeperit, considerandum erit : laborem dominus

(3) Πρβ. Krüger Geschichte der Quellen und Litteratur des römischen Rechts § 25 σελ. 197—201, Kipp Geschichte der Quellen des römischen Rechts (6' ἐκδ. 1903) § 50 σημ. 10—15· ὅρα καὶ τὴν ἐμὴν διατριβήν: Ἡ δικηγορικὴ ἀμοιβὴ καὶ ἡ ἐργολαβία δίκης, ἐν σημ. 14

remunerare voluerit atque ideo fidem adhiberi placitis oporteat, an eventum litium majoris pecuniae praemio contra bonos mores procurator redemerit.

Εἶνε προφανές, ὅτι ἐνταῦθα δὲν πρόκειται περὶ ἀγορᾶς τῆς δίκης, ἀλλὰ μόνον περὶ ἀναλήψεως ὑπὸ τοῦ προκουράτορος τοῦ κινδύνου τῆς ἐκβάσεως αὐτῆς διὰ τῆς πρὸς τοῦτον ὑποσχέσεως μείζονος ἀμοιβῆς ἢ ὅση θὰ ἐδίδετο διὰ τὰς πρὸς διεξαγωγὴν ἀπλῶς τῆς δίκης ὑπηρεσίας.

Καὶ ἐν τῷ σχολίῳ δὲ ἀέαν τις», ὑπὸ τὸν Νόμ. 6 Βασιλ. ΙΔ' α', κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐρμηνεύεται τὸ προκείμενον χωρίον:

.... Ὁ Παπι[νι]ανὸς τοιοῦτον ἐπῆγε ρέσπονσον, ἥτοι ἀπόκρισιν νόμιμον..... Φησὶ γὰρ : τὸ ὀρισθὲν τῷ προκουράτορι σαλάριον ἔξτρα ὀρδινεμ εἶωθεν ἀπαιτεῖσθαι, οὐκ ἀγωγῆς ὀριζομένης, ἀλλὰ προσελεύσεως γινομένης. Εἶτα, τοῦ ἐπαγγειλαμένου τὸ σαλάριον μεθοδευομένου ἐκ τῆς κατ' αὐτοῦ γενομένης προσελεύσεως, σκοπεῖσθαι χρή, πότερον, ἀμειβόμενος τὸν τοῦ προκουράτορος κάματον ὃ τῆς δίκης δεσπότης ὥρισε σύμμετρόν τι σαλάριον καὶ διὰ τοῦτο τοῖς τυπωθεῖσι χρή τὸ πιστὸν ἐπαγαγεῖν, τοὔτέστι τὸν ἐπαγγειλάμενον τὸ σαλάριον καταδικάσαι, ἢ τὴν ἀπόβασιν τῆς δίκης εἰς ἑαυτὸν μετήγαγεν ὁ προκουράτωρ, τυχὸν γὰρ χιλίων νομισμάτων οὔσης τῆς δίκης σαλάριον ἑαυτῷ σ' νομισμάτων ὥρισε· τότε γὰρ ὡς δοκῶν ἄθλον τοῦ κινδύνου λαμβάνειν, δν ὑπεισηλθε, ὡς κόντρα βόνος μόρες ὄντος τοῦ τυπωθέντος, ἀπαιτῶν τοσαῦτα, ἐργολάβος ἀντικρυς φαίνεται καὶ οὐ λήφεται τὸ ἐπαγγελθὲν σαλάριον.

Ὡστε ἡ ἐργολαβία, περὶ ἧς γίνεται λόγος ἐν τῷ προκειμένῳ χωρίῳ, σημαίνει οὐχὶ τὴν ἀγορὰν δίκης τινός, ἀλλὰ τὴν ἐπ' ἀμοιβῇ

ἀνάληψιν τοῦ κινδύνου αὐτῆς, ⁴ ἐφαρμοζομένου ἐνταῦθα κατ' ἀκρίβειαν τοῦ ὅρισμοῦ, ὃν ἔδωκεν εἰς τὸν ἐργολάβον δίκης ὁ Mühlenbruch.

×

§ 6. Ἐτερον θέμα, ἐν ᾧ ἡ ἐργολαβία δίκης (redemptio litis) ἐμφανίζεται ὡς ἀνάληψις τοῦ κινδύνου τῆς δίκης ἐπ' ἀμοιβῇ, εἶνε τὸ τοῦ νόμου 6 § 7 Πανδ. mand. 17,1.

Ὁ νόμος οὗτος ἔχει ὡς ἑξῆς :

Ulpianus Libro XXXI ad edictum : Marius Paulus quidam fidejusserat pro Daphnide, mercedem pactus ob suam fidejussionem et sub nomine alterius ex eventu litis caverat sibi certam quantitatem dari; hic a Claudio Saturnino praetore majores (Ulp. duplos) fructus inferre jussus erat, et advocacyibus ei idem Saturninus interdixerat. Videbatur autem mihi judicatum solvi fidejussisse et quasi redemptor litis extitisse et velle a Daphnide mandati judicio

(4) Ὁ νόμος 7 Πανδ. 17,1 παρεφράσθη ἐν τοῖς Βασιλικοῖς (Νομ. 7 Βασιλ. ΙΔ' α',) ὡς ἀκολούθως:

Τὸ ὁρισθὲν τῷ διοικητῇ τῆς δίκης ὁψώνιον ἐξτραορδίνως ἀπαιτεῖται καὶ σκοπεῖ ὁ δικαστής, εἰ ὑπὲρ καμάτων συνεφωνήθη· τότε γὰρ ὀφείλει δοθῆναι· οὐ μὲν ὅτε τὸ τῆς δίκης ἀποτέλεσμα πολλοῖς χρήμασιν ὁ διοικητὴς τῆς δίκης παρανόμως ἡγόρασεν.

Ἡ ἐν τῷ κειμένῳ ἀνάπτυξις πείθει, νομίζω, τὸν ἀναγνώστην, ὅτι ἡ τοιαύτη τοῦ νόμου 7 Πανδ. 17,1 παράφρασις, ἐν ᾗ γίνεται λόγος περὶ ἀγορᾶς τοῦ ἀποτελέσματος τῆς δίκης, στηρίζεται εἰς προφανῇ τοῦ χωρίου παρανόησιν, ἐξηγουμένην ἐκ τοῦ πολυσημάντου τῆς λέξεως redimere, ᾗς ἐγένετο χρῆσις ὑπὸ τοῦ Παπινιανοῦ.

consequi, quod erat condemnatus. Sed rectissime Divi Fratres rescripserunt nullam actionem eum propter suam calliditatem habere, quia mercede pacta accesserat ad talem redemptionem. Marcellus autem sic loquitur de eo, qui, pecunia accepta, spondit: ut si quidem hoc actum est, ut suo periculo sponderet, nulla actione agat, sin vero non hoc actum est, utilis ei potius actio competat; quae sententia utilitate rerum consentanea est.

Ὁ Mühlenbruch,⁵ υπολαμβάνων, ὅτι ἐκ τοῦ χωρίου δὲν δύναται νὰ ἐξαχθῇ ἐννοιά τις, ἐὰν ὁ ὅρος redemptio ἐννοηθῇ ἐν αὐτῷ ἄλλως ἢ ὡς σημαίνων τὴν ἐξόφλησιν ἀπαιτήσεως, πειρᾶται νὰ ἐρμηνεύσῃ τοῦτο ὡς ἐξῆς, ἐπὶ τῇ βάσει τῆς σκέψεως, ὅτι redemptio σημαίνει ἐν αὐτῷ οὐχὶ τὴν ἐργολαβίαν δίκης, ἀλλὰ τὴν ἐξόφλησιν ἀπαιτήσεως, ὡς εἴρηται:

Ὁ Μάριος Παῦλος ἐγγυᾶται ὑπὲρ τρίτου ἐπὶ χρήμασιν, ὅπερ δὲν ἀπαγορεύεται ὑπὸ τοῦ νόμου (νομ. 19 § 1 Πανδ. de donat. 19,1). Ἐκτὸς ὅμως τούτου δέχεται ὑπόσχεσιν quotae litis ὑπὸ τὸ ὄνομα ἄλλου τινός. Τοῦτο ἀνακαλύπτεται, δι' ὃ καὶ ὁ Μάριος Παῦλος ἀποκλείεται τῆς δικηγορίας· ἀλλὰ καὶ τὴν δίκην ἀπόλλυσι καὶ ὑποχρεοῦται εἰς πληρωμήν. Ὁ Οὐλπιανὸς κατ' ἀρχὰς ἦτο τῆς γνώμης, ὅτι οὗτος δύναται ν' ἀπαιτήσῃ τὰ καταβληθέντα, ἐπειδὴ ἀπήλλαξε τὸν ὀφειλέτην τοῦ χρέους. Ἀλλ' οἱ αὐτοκράτορες ἐν τῇ τάσει αὐτῶν τοῦ νὰ κολάσωσι τοῦ δικηγόρου τὴν πανουργίαν, διέταξαν τὰ ἐναντία, μὴ εὐρόντες ἄλλην τινὰ δικαιολογίαν διὰ τὴν τοιαύτην ἀπόφασιν αὐτῶν ἢ ὅτι: quia mercede pacta accesserat ad talem redemptionem. Ὁ Οὐλπιανὸς

(5) Cession. σελ. 364 σημ. 268.

στέργει μὲν τὴν ἀπόφασιν, οὐχὶ ὁμῶς καὶ τὴν αἰτιολογίαν αὐτῆς, ὡς ἐξαγεται ἐκ τῆς ἐν τέλει τοῦ χωρίου ἐπιδοκιμασίας τῆς διακρίσεως τοῦ Μαρκέλλου.

Καὶ οὕτω μὲν ἡρμήνευσε τὸ χωρίον ὁ Mühlenbruch. Ἀλλὰ νομίζω, ὅτι καὶ ἐνταῦθα ὁ ὅρος *redemptio litis* οὐδὲν ἄλλο σημαίνει ἢ τὴν ἐπ' ἀμοιβῇ ἀνάληψιν τοῦ κινδύνου τῆς δίκης.

Ἦδη ἐν τῷ σχολίῳ «ἐάν τις» ὑπὸ τὸν νόμον 6 Βασιλ. ΙΔ' α' ἐρμηνεύεται τὸ χωρίον ὑπὸ τὴν τελευταίαν ταύτην ἔννοιαν.⁶

Ἡ ἐν τῷ σχολίῳ τούτῳ ἐξήγησις, ἀπὸ πολλῶν ἀπόψεων διασαφούσα τὸ προκείμενον χωρίον, καίπερ μὴ ἀπηλλαγμένη παρανοήσεων καὶ πλανῶν ὡς δειχθήσεται ἐκ τῆς περαιτέρω ἀναπτύξεως, ἔχει ὡς ἑξῆς :

Δάφνις τις οὕτω λεγόμενος ἀποδέχεται παρ' ἐμοῦ κινουμένην τὴν ἐν ρέμ ἀγροῦ χάριν, ὃν ἐνέμετό τις ὑπ' αὐτοῦ δεφενδευόμενος. Ἀπαιτούμενος τὴν ἰουδικάτουμ σόλουι, ἡγουν τὴν ἐπὶ τοῖς κεκριμένοις ἱκανοδοσίαν, οἷα δεφένσωρ, Μαρίῳ τινι Παύλῳ, ὄντι δικολόγῳ, διελέχθη περὶ τῆς ἐγγύης· ὁ δὲ καὶ ἐγγυησάμενος αὐτὸν ὑπέσχετο καὶ συνηγορῆσαι αὐτῷ, μισθὸν συμφωνήσας ὑπὲρ τῆς ἐγγύης αὐτῷ δοθήσεσθαι, καί, ἐπειδὴ ὁμολογίαν εἰς αὐτὸν γίνεσθαι ὑπὲρ τοῦ ἐπαγγελθέντος μισθοῦ αἰσchrὸν ἐφαίνετο, ἐπ' ὀνόματι ἐτέρου τὴν ὁμολογίαν ἐδέξατο, ὡς δὴ Πρίμου τινὸς τὸν Δάφνιν ἐπερωτήσαντος καὶ τοῦ Δάφνιδος ὁμολογήσαντος ὑπὲρ τοῦ τῆς δίκης ἀποτελέσματος δόσειν ρ' νομίσματα. Κλαύδιος Σατωρνῖνος

(6) Καὶ ἐν τοῖς Βασιλικοῖς δὲ (Νομ. 6 Βασιλ. ΙΔ' α') τὸ χωρίον παρεφράσθη ὑπὸ τὴν αὐτὴν ἔννοιαν.

Ἐάν τις τὴν ἐπὶ τοῖς κεκριμένοις ἐκπλήρωσιν ὑπέλθῃ ὑπὲρ ἐτέρου, συμφωνήσας ἐξ ἀποτελέσματος τῆς δίκης δῆλον ποσὸν λαβεῖν ἐπ' ὀνόματι ἐτέρου, οὐκ ἔχει ἀπαίτησιν, ἀλλὰ καὶ συνηγορίας εἴργεται· δοκεῖ γὰρ ἀγοραστὴς εἶναι τῆς δίκης, ἡγουν ἐργολάβος.

πραίτωρ ἤκροατο τῆς δίκης καί, μαθὼν τὴν τοῦ Μαρίου Παύλου κακουργίαν καὶ ὅτι δικολόγος ἠνέσχετο ἐπὶ μισθῷ ἐγγυήσασθαι, πρὸς τὸ ὑποκείμενον κακούργημα κινηθεὶς, οὐχ ὥς αὐτοῦ νομίμου ὄντος, ἀπεκίνησε τὸν Μάριον Παῦλον τῆς συνηγορίας. Κατεδίκησε δὲ καὶ τὸν Δάφνιν οὐ μόνον ἀποκαταστῆσαι τὸν ἀγρόν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐξ αὐτοῦ ληφθέντας καρποὺς ἀποκαταστῆσαι μετὰ τινος προσθήκης· τυχὸν γάρ, ἀντὶ χιλίων μοδίων, μοδίους ἄφ' κατεδίκησεν. Ἀπαιτηθεὶς τὰ τῇ καταδίκῃ περιεχόμενα ὥς ἐγγυητής, ὁ Παῦλος ἐκίνει κατὰ τοῦ Δάφνιδος τὴν μανδάτι, ἀπαιτῶν ἅπερ κατέβαλε προφάσει τῆς καταδίκης, ὥς ἐγγυητής τῆς ἰουδικαίου σόλουι γεγονώς.

Ζητεῖται· εἰ δέδοται αὐτῷ ἡ μανδάτι κατὰ τοῦ Δάφνιδος. Καὶ ἀντέγραψαν αὐτῷ οἱ θειότατοι ἀδελφοὶ οὐδεμίαν αὐτὸν ἔχειν ἀγωγὴν (οὔτε γὰρ τὴν λοκάτι ἔχει, ἐπειδὴ μὴ ὑπὲρ τῆς συνηγορίας συνεφώνησε λαβεῖν μισθὸν εὐτελεῖ, ἀλλ' ὑπὲρ τῆς ἐγγύης, γρατούϊτον δὲ δεῖ εἶναι τὸ μανδάτον·) διὰ τὴν οἰκείαν πανουργίαν διὰ τὸ εἶναι αὐτὸν ἐργολάβον· ἐπὶ μισθῷ γὰρ προῆλθε, τὸ ἀποτέλεσμα ὥσπερ εἰς ἑαυτὸν ἐλκύσας τῆς δίκης. Ὁ δὲ Μάρκελλος φησὶ ταῦτα· πᾶς ἐγγυητής ἐπὶ χρήμασιν ἐγγυησάμενος, εἰ μὲν οἰκείῳ κινδύνῳ ὑπεισῆλθεν ἐγγύην, μισθὸν συμφωνήσας ὑπὲρ τούτου καὶ πάσης τῆς τοῦ πράγματος ζημίας, ἀγωγὴν οὐχ ἔξει· εἰ δὲ τοῦτο οὐ συνεφωνήθη, ἀλλὰ τι εὐτελὲς μισθοῦ χάριν, δίδοται αὐτῷ ἀγωγὴ οὐτιλία...

Μετὰ τὴν ἐν τῷ μνημονευθέντι σχολίῳ διδομένην κατὰ τ' ἄνωτέρῳ ἐξήγησιν, ἐξετάσωμεν εἰδικώτερον τὸ χωρίον τοῦ Οὐλπιανοῦ, περὶ οὗ ὁ λόγος, ὥς κατεγράφη τοῦτο ἐν τῷ Πανδέκτῃ.

Ὁ νομικὸς ἀναφέρει, ὅτι ἐπὶ τοῦ Μάρκου Αὐρηλίου καὶ τοῦ συναρχοντος Βήρου, Μάριός τις Παῦλος, δικηγόρος—advocatus—,

εἶχεν ἐγγυηθῇ ὑπὲρ τινος Δάφνιδος, ὑποχρέου ὄντος νὰ παράσχη τὴν *cautionem judicatum solvi*. Τὴν τοιαύτην ὑποχρέωσιν εἶχεν ὁ Δάφνις, διότι οὗτος, ὡς σαφῶς λέγεται ἐν τῷ σχολίῳ «ἐάν τις», ἦτο *defensor* τρίτου τινος, καθ' οὗ ἡγέρθη ἀγωγή περὶ διεκδικήσεως ἀγροῦ.⁷

Εἶχε δὲ ὁ Μάριος Παῦλος συνομολογήσει ὑπὲρ ἑαυτοῦ ἀμοιβὴν διὰ τὴν τοιαύτην ἐγγύησιν καὶ συγχρόνως διὰ παρενθέτου προσώπου ἀναλάβει τὸν κίνδυνον τῆς δίκης ἐπὶ πληρωμῇ ὠρισμένης χρημάτων ποσότητος, συμφωνήσας νὰ δοθῶσιν αὐτῷ τὰ χρήματα ταῦτα ἐν περιπτώσει αἰσίας τῆς δίκης ἐκβάσεως (*ex eventu litis caverat sibi certam quantitatem dari*).

Ταῦτα ἐννοήσας ὁ πραιτωρ Κλαύδιος Σατωρνῖνος⁸ ἀπέκίνησε τὸν Μάριον Παῦλον τῆς συνηγορίας· ἀποβάσης δὲ τῆς δίκης ἐναντίον τοῦ πελάτου, ὁ Μάριος Παῦλος ὑπεχρεώθη νὰ πληρώσῃ ὡς ἐγγυητής· διὸ καὶ ἐζήτησε νὰ λάβῃ παρὰ τοῦ Δάφνιδος, ὅσα ὡς ἐγγυητής κατέβαλεν.

Ὁ Οὐλπιανὸς, νεώτερος τότε ὢν,⁹ ἦτο τῆς γνώμης (*mihi*

(7) Περὶ τῆς πρὸς ἐγγυοδοσίαν *judicatum solvi* ὑποχρεώσεως τοῦ ἐν δίκῃ *defensoris* ἄλλου τινός, ὑποχρεώσεως συνεχομένης πρὸς τὸ ὅλον σύστημα τῆς παρὰ Ρωμαίοις δικαστικῆς ἀντιπροσωπείας πρβ. Gai Inst. IV §§ 90, 91 καὶ 101, Νομ. 46 Πανδ. *jud. solvi* 46,7 καὶ Bethmann-Hollweg R. Civilprocess § 100 σημ. 107, 108, 109.

(8) Ὁ πραιτωρ οὗτος εἶνε πιθανῶς ὁ νομικός, ὁ γράψας τὸ βιβλίον *de poenis paganorum*, ἐξ οὗ ἐλήφθη τὸ τεμάχιον 16 Πανδ. *de poenis* 49, 19. Ὡς δύναται δέ τις νὰ εἰκάσῃ ἐκ τοῦ ρηθέντος τεμαχίου, ὁ Κλαύδιος Σατωρνῖνος καὶ ἐλληνικὴν εἶχε παιδείαν καὶ τῆς ἐλληνικῆς φιλοσοφίας δὲν ὑπῆρξεν ἄγευστος· πρβ. περὶ τοῦ νομικοῦ τούτου καὶ περὶ τῶν σχετικῶν ἀμφισβητήσεων Krüger Geschichte der Quellen und Litteratur des R. Rechts § 23 σημ. 54—57.

(9) Ὁ Δομίτιος Οὐλπιανὸς ἤχμασεν, ὡς γνωστόν, ἐπὶ τοῦ Καρακάλλα, οὗ ἄρχοντος (212—217) συνέγραψε κατὰ πᾶσαν πιθανότητα καὶ τὰ συγ-

videbatur), ὅτι ὁ Μάριος Παῦλος ὡς ἐγγυητὴς ἠδύνατο ν' ἀπαιτήσῃ τὰ καταβληθέντα διὰ τῆς περὶ ἐντολῆς ἀγωγῆς, μὴ λαβὼν ὑπ' ὄψει πρὸς λύσιν τοῦ ζητήματος καὶ ὅτι ὁ Μάριος Παῦλος εἶχε προσέτι ἀναλάβει τὸν κίνδυνον τῆς δίκης ἐπ' ἀμοιβῇ.

Ἄλλ' οἱ αθειότατοι ἀδελφοί», ἦτοι οἱ αὐτοκράτορες Μάρκος Αὐρήλιος καὶ Βῆρος, ἀντεπέστειλαν, ὅτι οὐδεμίαν ἐκεῖνος εἶχεν ἀγωγὴν· *quia mercede pacta accesserat ad talem redemptionem*. Εἶπον δηλαδή οἱ αὐτοκράτορες, ὅτι, ἀφ' οὗ ὁ Μάριος Παῦλος ἀνέλαβε τὸν κίνδυνον τῆς δίκης, δὲν ἠδύνατο νὰ ἔχῃ ἀναγωγὴν κατὰ τοῦ πελάτου.¹⁰

γράμματα αὐτοῦ, καὶ κατόπιν ἐπὶ Ἑλαγαβάλου καὶ Ἀλεξάνδρου Σεβήρου, ὑφ' οὗ καὶ ὠνομάσθη (222 μ. Χ.) *magister libellorum* καὶ μέλος τοῦ Συμβουλίου, κατὰ τὸ αὐτὸ δὲ ἔτος *praefectus annonae* καὶ *praefectus praetorio*. Πρῶτερον εἶχε διατελέσει *assessor* τοῦ Παπινιανοῦ ὡς ἐπάρχου τῶν πραιτορίων (203—206 [ἢ 212;]) καὶ πρὸ τούτου εἰς κατωτέρας δικαστικὰς ὑπηρεσίας (πρβ. Νομ. § 3 Πανδ. *quod metus causa* 4.2, ἐν ᾧ αὐτὸς ὁ Οὐλπιανὸς ποιεῖται λόγον περὶ νομικοῦ ζητήματος ἀναφυέντος, καθ'ὃν χρόνον διετέλει πάρεδρος πραιτορός τινος). Εἰς τὴν ἐποχὴν δὲ ἐκείνην ἀναφέρεται βεβαίως τὸ *videbatur mihi* τοῦ χωρίου. Περὶ τοῦ Οὐλπιανοῦ πρβ. Krüger *Geschichte der Quellen und Litteratur des R. Rechts* § 26 σελ. 215.

(10) Οὕτως ἐνόησαν τὸ χωρίον καὶ ὁ Θαλελαῖος (πρβ. παραγραφὴν τοῦ Θαλελαίου εἰς Νομ. 5 Κωδ. *de post.* 2,6 [διασωθεῖσαν ἐν σχολ. ὑπὸ Νομ. 14 Βασιλ. Η' α']) καὶ ὁ Στέφανος (πρβ. σχόλιον «οὐκ ἔχει τὴν περὶ ἐντολῆς ἀγωγὴν» ὑπὸ νομ. 6 Βασιλ. ΙΔ' α')· ὅρα καὶ τὸ σχόλιον «ἡγουν ἐργολάβος» τοῦ Νικαέως, ὑπὸ νομ. 6 Βασιλ. ΙΔ' α')—Ὁ Θαλελαῖος, ὡς γνωστόν, ὑπῆρξεν ἀντικλήνσωρ (*antecessor*) ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ ἀκμάσας. Ἐδίδαξε πιθανῶς ἐν Βηρυττῷ, ἔγραψε δὲ τὴν σπουδαιοτάτην ἐλληνικὴν ἐπεξεργασίαν (*index*) τοῦ Κώδικος πρβ. Krüger *Geschichte der Quellen* ect. § 49. Περὶ τοῦ Κώδικος τοῦ Θαλελαίου καὶ τοῦ τρόπου τῆς ἐργασίας αὐτοῦ πρβ. τὴν διατριβὴν τοῦ Zachariae von Lingenthal: *Von den griechischen Bearbeitungen des Codex* ἐν τῇ *Zeitschrift der Savignystiftung* νομ. VIII σελ. 1 καὶ ἐξ. καὶ ἰδίᾳ σελ. 12.) Ὁ δὲ Στέφανος ὑπῆρξεν ὡσαύτως

Ἀνχλύων δὲ τὴν σκέψιν ταύτην τῶν αὐτοκρατόρων, ἣν καὶ ἐπιδοκιμάζει νῦν (*sed rectissime divi fratres rescripserunt* κλ.), ὁ Οὐλπιανὸς ἀναφέρει τοῦ Μαρκέλλου ¹¹ τὴν διάκρισιν, καθ' ἣν, ἐγγυηθέντος τινὸς ἐπὶ χρήμασιν, εἴαν μὲν ἡ ἔννοια τῶν συμβαλλομένων ἦτο νὰ δοθῇ ἡ ἐγγύησις ἐπὶ ἰδίῳ τοῦ ἐγγυητοῦ κινδύνῳ ὡς συνέβη ἐν τῇ προκειμένῃ περιπτώσει, ὁ ἐγγυητὴς καταβαλὼν δὲν ἔχει ἀναγωγὴν κατὰ τοῦ πρωτοφειλέτου, εἴαν δὲ τοῦναντίον, ὁ ἐγγυητὴς δύναται νὰ ἀπαιτήσῃ τὰ καταβληθέντα.

Ἐκ τῆς ἐκτεθείσης ἐρμηνείας εἶνε φανερόν, ὅτι καὶ ἐνταῦθα πρόκειται περὶ ἀναλήψεως τοῦ κινδύνου τῆς δίκης ἐπ' ἀμοιβῇ καὶ ταύτην τὴν ἔννοιαν ἔχει ἡ ἐν τῷ χωρίῳ χρῆσις τοῦ ὅρου *redemptio*.

§ 7. Ἐξετάσωμεν νῦν τὰ ὑπόλοιπα χωρία τῶν πηγῶν, ἐν οἷς γίνεται χρῆσις τῶν ὅρων *redemptio litis* καὶ *redimere litem* καὶ δὴ ἐν πρώτοις τὸν Νόμον 15 Κώδ. de procur. 2, 13.

Ὁ νόμος οὗτος εἶνε *Rescriptum* τῶν Διοκλητιανοῦ καὶ Μαξιμιανοῦ, ἔχει δὲ ὡς ἑξῆς :

Impp. Diocletianus et Maximianus AA et CC. Cornificio. — Litem te redemisse contra bonos mores precibus manifeste professus es; quum procurationem quidem suscipere (quod officium gra-

ἀντικλήνωρ, ζῶντος ἔτι τοῦ Ἰουστινιανοῦ διδάξας ἐν Κωνσταντινουπόλει (*K r ü g e r op. cit.* σελ. 361 καὶ 366).

(11) Ὁ Οὐλπιος Μάρκελλος ἤκμασεν, ὡς γνωστόν, ἐπὶ Ἀντωνίνου τοῦ Εὐσεβοῦς καὶ ἐπὶ Μάρκου Αὐρηλίου, διατελέτας μέλος τοῦ Συμβουλίου ἀμφοτέρων (*K r ü g e r Geschichte der Quellen* ect. § 25 σημ. 1—13). Εἶνε πιθανώτατον, ὅτι τὸ ἐν τῷ προκειμένῳ χωρίῳ ἀναφερόμενον *Rescriptum* ἐξεδόθη ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς αὐθεντείας τοῦ ἐξόχου τούτου νομοδιδασκάλου, τοῦ διακριθέντος ἰδίᾳ διὰ τὴν ὀξύνοιαν αὐτοῦ, ἥς ἄλλως δεῖγμα καὶ ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ παρέχεται.

tuitum esse debet) non sit res illicita, huius modi autem officia non sine reprehensione suscipiuntur (287 ;).

Πρόκειται ἄρα γε καὶ ἐνταῦθα περὶ ἀναλήψεως ὑπὸ τοῦ προκουράτορος τοῦ κινδύνου τῆς δίκης ἐπ' ἀμοιβῇ, ὡς καὶ ἐν τοῖς προηγούμενοις χωρίοις ;

Πρέπει νὰ ὁμολογηθῇ, ὅτι τὸ παρατεθὲν λατινικὸν κείμενον τοῦ νόμου δὲν ἀποκλείει τὴν τοιαύτην ἐρμηνείαν.

Ἄλλ' ἤδη ὁ Θαλελαῖος¹² κατὰ διάφορον τρόπον ἐνόησε τὸν νόμον, περὶ οὗ ὁ λόγος.

Ἡ διάταξις ὡς ἐν συντόμῳ κανονίζει, — ἐρμηνεύει ὁ Θαλελαῖος¹³, — ὅτι τὸ μὲν γίνεσθαι προκουράτορα καὶ γρατουίτως ὑπηρετεῖσθαι τῇ ἀλλοτρίας δίκῃ οὐκ ἔστιν ἀθέμιτον. Τὸ δὲ ἐξαγοράσαι δίκας ἀλλοτρίας ἀπηγόρευται. Ἔχει δὲ τὸ κατὰ πόδας αὐτῆς οὕτως : Τὴν δίκην σε ἡγορακεῖναι ὑπεναντίον τῶν καλῶν τρόπων ἐν ταῖς σαῖς δεήσεσι φανερώς ὁμολόγησας· ὅτι τὴν προκουρατίωνα μὲν καταδέξασθαι, ἥτις ὑπηρεσία ἀκερδὴς εἶναι ὀφείλει, οὐκ ἔστι πρᾶγμα ἀθέμιτον· τὰ δὲ τοιουτοτρόπα ὀφφίκια (τοῦτέστι τὸ ἐξαγοράζειν δίκας ἀλλοτρίας) οὐ χωρὶς μέμψεως καταδέχεται τις. Καὶ τὸ μὲν κατὰ πόδας οὕτως. Καλῶς δὲ εἶπεν ἡ διάταξις, ὅτι τὸ τὴν δίκην ἀγοράζειν ἀπηγόρευται. Ἀγωγὴν γὰρ ἀγοράζειν καὶ μετὰ ταύτην τὴν διάταξιν ἐπιτέτραπται. Ἀμέλει καὶ τι πλεον ἔχομεν εὑρεῖν σὺν θεῷ προϊόντες, ἐν τῷ Δ' βιβλίῳ τούτου τοῦ Κώδικος, τὸν λθ' τοῦ βιβλίου τίτλον, οὕτως ἐπιγεγραμμένον : *de hereditate vel actione vendita*. Οὕτως ἄρα τὸ ἀγωγὴν ἀγοράζειν [οὐ] κεκωλυμένον ἐστίν. Ὅταν οὖν ἡ ἀγωγὴ οὕτω κατηνέχθη εἰς δικαστήριον, οὐδὲ

(12) Περὶ τοῦ Θαλελαίου ὅρα ἀνωτέρω σημ. 10.

(13) Σχόλ. Θαλελαίου ὑπὸ Βασιλ. Η', β' 83.

ἀμφιβολία τις ἐστὶ περὶ αὐτῆς, τότε καλῶς αὐτὴν ἐρρωμένην ἀγοράζω καὶ οὐ ποιῶ πρᾶγμα ἀπηγορευμένον¹⁴

Ὑπὸ τὴν αὐτὴν δὲ ἔννοιαν διευτυπώθη καὶ ἐν τοῖς Βασιλικοῖς ἡ διάταξις καὶ ἐσχολιάσθη κατόπιν¹⁵.

Ὁ τε Θαλελαῖος ἄρα καὶ ὁ συντάκτης τῶν Βασιλικῶν καὶ οἱ κατόπιν σχολιασταὶ ἐνόησαν τὸν νόμον οὐχὶ ὡς ἀναφερόμενον εἰς ἀνάληψιν τοῦ κινδύνου τῆς δίκης ἐπ' ἀμοιβῇ διδομένη εἰς τὸν ἀνλαμβάνοντα τὸν κίνδυνον τοῦτον, ἀλλ' ὡς ἀναφερόμενον εἰς ἀγορὰν τῆς δίκης ἐπὶ χρήμασι, διδομένοις ὑπὸ τοῦ ἀγοράζοντος τὴν δίκην. Τοῦτο ἐξάγεται σαφῶς ἐκ τοῦ παραλληλισμοῦ τῆς ἀγορᾶς δίκης πρὸς τὴν ἀγορὰν ἀγωγῆς.

§ 8. Καθ' ὅμοιον τρόπον ὁ ἐπὶ Ἰουστίνου τοῦ Β' καὶ Μαυρικίου ἀκμάσας σχολιαστῆς Θεόδωρος ὁ Ἑρμοπολίτης¹⁶ ἡρμήνευσε καὶ τὴν ἐτέραν παρεμφερῆ διάταξιν τοῦ Διοκλητιανοῦ καὶ τοῦ Μαξιμιανοῦ, ἐν ᾗ γίνεται ὡσχύτως λόγος περὶ redemptionis litis, περι-

(14) Πρβ. καὶ τὸ Σχόλιον Θεοδώρου ὑπὸ Βασιλ. Η', 6', 89.

(15) Ἐν τοῖς Βασιλικοῖς ἡ διάταξις παρεφράσθη ὡς ἀκολουθῶς (Βασιλ. Η' 6' 89):

Μηδεὶς τὴν ἐτέρου δίκην ἀγοραζέτω· προῖκα μέντοι γενέσθω ἐντολεύς, εἰ βούλεται, καὶ μὴ χρήματα δοῦς τὴν ἀγωγὴν ἐντελλέσθω.

Ὁ δὲ Σχολιαστὴς τῶν Βασιλικῶν τὰ ἐξῆς γράφει ἐν σχέσει πρὸς τὸν νόμον τοῦτον: «Ὁρα βιβλίον ἰδ' τίτλ. α' κεφ. πβ', ἐνθα εὕρήσεις ὡς ἄλλο ἐστὶ τὸ ἐργολαβῆσαι δίκην καὶ τὸ ἀγορᾶσαι ἀγωγὴν».

(16) Ὁ Θεόδωρος, καταγόμενος ἐξ Ἑρμοπόλεως τῆς Αἰγύπτου—Θηβαῖος Ἑρμοπολίτης—ἦτο μαθητὴς τοῦ Στεφάνου. Διετέλεσε δικηγόρος—σχολαστικός,—ἐσχολίασε δὲ τὸν Κώδικα καὶ ἔγραψεν ἐπιτομὴν τῶν Νεαρῶν. Πρβ. Krüger op cit § 44 σημ. 44, σημ. 42, § 49 σημ. 40.

ληφθεῖσαν ἐν τῷ Κώδικι τοῦ Ἰουστινιανοῦ (Νόμ. 20 Κωδ. mand. 4, 35) καὶ ἔχουσιν ὡς ἐξῆς :

Diocletianus et Maximianus AA. et CC. Epagatho:
Si contra licitum litis incertum redemisti, in-
terdictae conventionis tibi fidem impleri frustra
petis. § 1 Quod, si gratuitum mandatum susce-
pisti, secundum bonam fidem sumtus recte po-
stulas.

Διότι γράφει ὁ Θεόδωρος :

Ὁ ἐργολαβήσας δίκην κατ' ἀγορασίαν οὐ δύναται ἀπαι-
τεῖν τὸν πωλήσαντα αὐτῷ ὥστε πληρῶσαι τὰ δόξαντα. Μέ-
μνησο τῆς ε' διατάξεως τοῦ 5' τίτλ. τοῦ 6' βιβλ. [Νόμ. 5
Κωδ. 2, 6]. Ἐγνως γὰρ ἐν τῇ ιε' διατάξει τοῦ ιδ' τίτλου
τοῦ αὐτοῦ βιβλίου [Νόμ. 15 Κωδ. de proc. 2, 14], ὡς
οὐ χρὴ παντελῶς ἀγοράσαι ἀλλοτρίαν δίκην. Ἰστέον δέ, ὅτι
ἀγωγὴν μὴ προκαταρχθεῖσαν δυνατὸν ἀγοράζειν, ὡς ἔγνως
ἐν τῇ α' διατάξει τοῦ ι' τίτλου τοῦ παρόντος δ' βιβλίου
[Νόμ. 1 Κωδ. 4, 10]. Ἀνάγνωθι δὲ τὰ εἰρημένα ἐν τῇ κα'
διατάξει τοῦ παρόντος τίτλου, περὶ ἐκχωρήσεως ἀγωγῶν
[Νόμ. 21 (γρ. 22) Κωδ. mand. 4, 35]. Σημείωσαι οὖν τὴν
διαφορὰν τοῦ ἐργολαβῆσκι δίκην πρὸς τὸ ἀγοράζειν ἀγω-
γὴν.¹⁷

×

(17) Σχόλ. Θεοδώρου ὑπὸ Βασιλ. ΙΔ' α' 82.

Πρέπει νὰ σημειωθῇ, ὅτι ὁ συντάκτης τῶν Βασιλικῶν κατ' ἄλλον τρό-
πον ἐνόησε τὴν περὶ τῆς δ' λόγος διάταξιν. Βασιλ. ΙΔ' α' 82 :

Ὁ μὲν ἐργολαβήσας τὴν ἀλλοτρίαν δίκην κακῶς ἀπαιτεῖ πληρω-
θῆναι τὰ ὑποσχεθέντα ἐπὶ ταύτῃ τῇ αἰτίᾳ· οὐ γὰρ ἔχει τὴν περὶ ἐν-

§ 9. Τρίτον τέλος χωρίον τῶν Ἰουστινιανείων συλλογῶν, ἐν ᾧ προφανῶς γίνεται λόγος περὶ redemptionis litis ὑπὸ τὴν ἔννοιαν τῆς ἀγορᾶς ἀλλοτρίας δίκης, εἶνε ὁ Νόμος 22 Κωδ. mand. 4, 35, ὁ περιέχων τὴν διαβόητον διάταξιν τοῦ Ἀναστασίου.

Per diversas interpellationes ad nos factas, γράφει ὁ αὐτοκράτωρ Ἀναστάσιος πρὸς τὸν ἑπαρχὸν τῶν πραιτορίων Εὐστάθιον, comperimus quosdam, alienis rebus fortunisque inhiantes, *cessionibus aliis competentium actionum in semet ipsos exponi* properare, hocque modo diversis personas litigatorum vexationibus afficere, quum certum sit, pro indubitatis obligationibus eos magis, quibus antea suppetebant, sua vindicare, quam ad alios transferre velle; per hanc itaque legem jubemus in posterum huius modi conamen inhiberi, (nec enim dubium est *redemptores litium alienarum videri eos esse, qui tales cessionibus in se confici cupiunt*); ita tamen, ut si quis *dati pecuniis* huius modi subierit cessionem, usque ad ipsam tantum modo solutarum pecuniarum quantitatem et usurarum eius actiones exercere permittatur, licet instrumento cessionis venditionis nomen insertum sit; exceptis scili-

τολῆς ἀγωγῇ. Ὁ μέντοι κατ' ἐντολὴν ὑπὲρ τινος δικασάμενος δύναται τὰ γενόμενα δικαιώματα λαβεῖν.

Ὡς εἶνε διατετυπωμένον δηλαδὴ τὸ κείμενον τῶν Βασιλικῶν παρέχει τὴν ἔννοιαν, ὅτι ἐνταῦθα πρόκειται οὐχὶ περὶ ἀγορᾶς τῆς δίκης, ὡς ἂνωτέρω ἐξετέθη, ἀλλὰ περὶ ἀναλήψεως τοῦ κινδύνου αὐτῆς ἐπ' ἀμοιβῇ, ἥτοι περὶ ἀγολαβίας, ὑφ' ἣν ἔννοιαν ἐγένετο χρῆσις τοῦ ὅρου ἐν τοῖς νόμοις 7 Πανδ. mand. 17, 1 καὶ 6 § 7 Πανδ. mand. 17, 1· διότι μόνον οὕτω δύναται νὰ ἐρμηνευθῇ ἡ φράσις: οὐ γὰρ ἔχει τὴν περὶ ἐντολῆς ἀγωγῇ.

cet cessionibus, quas inter coheredes pro actionibus hereditariis fieri contingit, et his, quas cumque vel creditor vel is, qui res aliquas possidet, pro debito seu rerum apud se constitutarum munimine ac tuitione accepit, nec non his, quas inter legatarios seu fideicommissarios, quibus debita vel actiones seu res aliæ relictæ sunt, pro his fieri necesse sit. Nulla etenim tali ratione intercedente, *redemptor*, sicuti superius declaratum est, magis existit, *qui alienas, pecuniis praestitis, subiit actiones*

Κατεγράφη δὲ ἐν τοῖς Βασιλικοῖς ἡ διάταξις αὕτη ὡς ἀκολουθῶς : ¹⁸

Διὰ πολλῶν ὀχλήσεων πρὸς ἡμᾶς γενομένων, εὖρομέν τινας, τοῖς ἀλλοτρίοις πράγμασιν ἐγγαίνοντας, ἐκχωρήσεις τῶν ἀλλοτρίοις ἀρμοζουσῶν ἀγωγῶν εἰς αὐτοὺς ἐκτιθέναι παρασκευάζειν καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ διάφορα πρόσωπα ταῖς τῶν δικῶν ὀχλήσεσι περιβάλλειν· ὁπότε φανερόν ἐστιν ὑπὲρ τῶν ἀναμφιβόλων ἐνοχῶν ἐκείνους μᾶλλον, οἷς πρότερον ἤρμοζον, τὰ ἴδια διεκδικεῖν ἢ περ εἰς ἄλλους βούλεσθαι ταῦτα μεταφέρειν. Τοῦτον τοίνυν τὸν νόμον κελεύομεν τοῦ λοιποῦ τὰς τοιαύτας ἐκχωρήσεις κωλύειν, ἐπειδὴ ἀναμφιβόλόν ἐστιν ἀγοραστὰς τῶν ἀλλοτρίων δικῶν δοκεῖν εἶναι τούτους, οἷτινες τὰς τοιαύτας ἐκχωρήσεις εἰς αὐτοὺς ἐπιθυμοῦσι γενέσθαι. Οὕτω μέντοι, ἵνα, εἴ τις δοθέντων χρημάτων τὴν τοιαύτην ὑπείσῃλθεν ἐκχώρησιν, ἕως κατ' αὐτῆς μόνης τῆς τῶν καταβληθέντων χρημάτων ποσότητος καὶ τῶν τόκων αὐτῆς τὰς ἀγωγὰς ἐγγυμνάζειν ἐπιτραπείη, καὶ ἐν τῷ συμβολαίῳ τῆς ἐκχωρήσεως τὸ τῆς πράσεως ὄνομα ἐντέτακται· ὑπεξηρημένων δηλαδὴ τῶν ἐκχωρήσεων, ἅς μεταξὺ τῶν συγκληρονό-

(18) Βασιλ. ΙΔ' α' 84.

μων περὶ τῶν κληρονομιαίων ἀγωγῶν γίνεσθαι συμβαίνει, καὶ τούτων, ἅτινα ἢ δανειστῆς ἢ ὁ πρᾶγμα διακατέχων ὑπὲρ τῆς τοῦ χρέους ποσότητος ἢ τῶν πραγμάτων, τῶν ὄντων παρ' αὐτῷ ἀσφαλείας καὶ ὀχυρώσεως χάριν, ἔλαβεν· οὐ μὲν ἀλλὰ καὶ τούτων, αἵτινες εἰς ληγαταρίους, οἷς τισι χρέα ἢ ἀγωγὰ ἢ ἄλλα πράγματα κατελείφθησαν, ὑπὲρ τούτων γίνεσθαι ἀνάγκη ἐστὶ· μηδενὸς γὰρ τοιούτου λογισμοῦ συμβαίνοντος, ἐργολάβος, ὡς ἄνωτέρω πεφανέρωται, μόνον δείκνυται, ὅστις τὰς ἀλλοτριὰς ἀγωγὰς χρημάτων παρασχεθέντων ὑπεισέρχεται.

Διὰ τῆς διατάξεως ταύτης ὁ Ἀναστάσιος, ὀρμώμενος ἀπὸ τῆς ἰδέας, ὅτι αἱ ἀγοραὶ ἀπαιτήσεων ἐπὶ τιμῇ ἐλάσσονι τῆς ὀνομαστικῆς αὐτῶν ἀξίας περιέχουσι συνήθως ἐργολαβίαν δίκης καὶ θέλων νὰ κωλύσῃ τὰς τοιαύτας ἐκχωρήσεις, ὥρισεν ἐν γένει, ὅτι ὁ ἀγοραστῆς ἀπαιτήσεως «ἕως κατ' αὐτῆς μόνης τῆς τῶν καταβληθέντων χρημάτων ποσότητος καὶ τῶν τόκων αὐτῆς τὰς ἀγωγὰς ἐγγυμνάζειν» ἔχει ἐξουσίαν.

Ὡστε καὶ ἐνταῦθα πρόκειται σαφῶς οὐχὶ περὶ ἀναλήψεως τοῦ κινδύνου τῆς δίκης ἐπ' ἀμοιβῇ διδομένη εἰς τὸν ἀναλαμβάνοντα τὸν κίνδυνον τοῦτον, ὡς ἐν τοῖς Νόμ. 6 § 7 καὶ Νόμ. 7 Πανδ. mand. 17, 1, περὶ ὧν ἄνωτέρω ὁ λόγος, ἀλλὰ περὶ ἀναδοχῆς τῆς δίκης ἐπὶ χρήμασι διδομένοις ὑπὸ τοῦ ἀναδεχομένου τὴν δίκην ἐκδοχέως.

Οὕτως ἐνόησαν τὸν νόμον καὶ οἱ ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ ἢ ἀμέσως μετὰ τοῦτον ἀκμάσαντες Ἕλληνες ἐρμηνευταί, ὡς δύναται τις νὰ συναγάγῃ ἐκ τῶν εἰς τὸν Κώδικα σχολίων τοῦ Ἀντικλήνωρος Στεφάνου καὶ τοῦ Σχολαστικοῦ Θεοδώρου.

Καὶ τὸ μὲν σχόλιον τοῦ Θεοδώρου παρετέθη ἤδη ἄνωτέρω.¹⁹ τὸ δὲ σχόλιον τοῦ Στεφάνου²⁰ ἔχει ὡς ἐξῆς:

(19) Ὁρα ἄνωτ. § 8. Σχολ. Θεοδώρου ὑπὸ Βασιλ. ΙΔ' α' 82.

(20) Σχολ. Στεφάνου ὑπὸ Βασιλ. ΙΔ' α' 6.

Ἐργολάβος ἐστὶ κυρίως ὁ ἐπιθυμία ἀγωγὴν ἀλλοτρίαν ἀγοράζων ὥσπερ τὴν δίκην, ἐκτρέπων εἰς ἑαυτὸν τὰύτης τὴν ἔκβασιν, ἥγουν τὸν κίνδυνον· ὃς δὲ καὶ τίμημα δεδωκὼς οὐ πλεον τοῦ δοθέντος τιμήματος ἀπαιτεῖ τὸν δεδίτωρα, ὡς ἀνήνεκται ἐν βιβλ. δ' τοῦ Κωδ., τίτλ. λε' διατ. κβ' [Νομ. 22 Κωδ. 4, 35, περὶ οὗ ἐνταῦθα πρόκειται].

§ 10. Τελευταῖον χωρίον τῶν Ἰουστινιανείων συλλογῶν, ἐν ᾧ γίνεται λόγος περὶ τῆς *redemptionis litis* εἶνε ὁ νόμος 9 § 2 Πανδ. 1, 16. Τὸ χωρίον τοῦτο εἶνε εἰλημμένον ἐκ τοῦ πονήματος τοῦ Οὐλπιανοῦ *de officio proconsulis*.

Ὁ νομοδιδάσκαλος, ποιούμενος λόγον περὶ τῶν καθηκόντων τοῦ ἀνθυπάτου, γράφει σὺν τοῖς ἄλλοις :

Circa advocatos patientem esse proconsulem oportet, sed cum ingenio, ne contemptibilis videatur; nec adeo dissimulare, si quos causarum concinatores vel redemptores deprehendat . . .

Καὶ ἐνταῦθα λοιπὸν ὁ Οὐλπιανὸς ποιεῖται λόγον περὶ δικηγόρων ὡς *redemptorum causarum*. Ἀλλ' ὁμολογητέον, ὅτι ἐνταῦθα εἶνε ἀμφίβολον ὑπὸ ποίαν ἔννοιαν δέχεται οὗτος τὴν *redemptionem litis*. Ἄρα γε ὑπὸ τὴν ἔννοιαν τῆς ἐπ' ἀμοιβῇ ἀναλήψεως τοῦ κινδύνου τῆς δίκης ἢ ὑπὸ τὴν ἔννοιαν τῆς ὑπὸ τοῦ δικηγόρου ἀγορᾶς δίκης τινός, ὡς ἀνωτέρω διεξοδικώτερον ἀνεπτύχθη.²¹

(21) Τοῦ ρήματος *redimere* ἀπλῶς, οὐχὶ δὲ μετὰ τοῦ ἀντικειμένου *litem* ἢ *causam*, γίνεται χρῆσις καὶ ἐν τοῖς νόμοις 1 Κωδ. *ne liceat potentioribus 2, 14* (.... *ut in actores seu procuratores in subsidia negotiorum vel usurpatos gratia vel redemptos, severa sententia vindicarent* . .) καὶ 2 Κωδ. αὐτόθι (.... *qui alios actionum suarum redi-*

III

§ 11. Ταῦτα εἶνε τὰ χωρία τῶν πηγῶν, ἐν οἷς γίνεται λόγος περὶ ἐργολαβίας δίκης.

Ἡ πρώτη παρατήρησις, ἡ μετὰ τὴν μελέτην τῶν ἀνωτέρω χωρίων, προσπίπτουσα, εἶνε, ὅτι ἡ γενικὴ ἔννοια τῆς ἐργολαβίας δίκης δὲν εἶνε ἔννοια ὠρισμένου τινὸς τύπου δικαιοπραξίας, ἀλλ' ἀπαντᾷ ἐπὶ δικαιοπραξιῶν διαφόρου μορφῆς.

Διότι ἐν τῇ νομικῇ μορφολογίᾳ εἰς ἄλλην προφανῶς κατηγορίαν ἀνήκει ἡ ἀγορὰ δίκης, εἰς ἄλλην δὲ ἡ ἐπ' ἀμοιβῇ ἀνάληψις τῆς αἰσίας τῆς δίκης διεξαγωγῆς.

Ὡστε ἡ γενικὴ ἔννοια τῆς ἐργολαβίας δίκης ἀποτελεῖ ἀπλῶς ἰδιάζον χαρακτηριστικὸν παντοίων δικαιοπραξιῶν, αἵτινες, ἀκριβῶς διότι τοῦτο τὸ χαρακτηριστικὸν ἔχουσι, θεωροῦνται ὡς περιέχουσαι δίκης ἐργολαβίαν.

Ἀλλὰ ποῖον εἶνε τὸ ἰδιάζον τοῦτο χαρακτηριστικόν ;

§ 12. Ἐὰν ἐξετάσωμεν μετὰ προσοχῆς ἀπάσας τὰς δικαιοπραξίας, περὶ ὧν ἐγένετο λόγος ἐν τοῖς παρατεθεῖσι χωρίοις, παρατηροῦμεν, ὅτι ἀπασαι περιέχουσιν ἀνάληψιν τοῦ κινδύνου τῆς δίκης εἴτε ὑπὸ τὴν ἔννοιαν, ὅτι ἐν περιπτώσει αἰσίας τῆς δίκης ἐκβάσεως θέλει αὐξήσῃ ἡ περιουσία τοῦ ἀναλαμβάνοντος τὸν κίνδυνον τοῦτον (ἀπλοῦς, εἴτε μονόπλευρος κίνδυνος), εἴτε ὑπὸ τὴν ἔννοιαν, ὅτι ἐν περιπτώσει μὲν νίκης ὁ ἀναλαμβάνων τὸν κίνδυνον θέλει ἔχει ὠφέ-

munt exactores)· ἐν τοῖς νόμοις τούτοις ἡ λέξις redimere ἔχει τὴν σημασίαν τοῦ εξαγοράζειν τινα πρὸς διεξαγωγὴν δίκης ἢ πρὸς ἀνάληψιν αὐτῆς ἰδίῳ ὀνόματι ἐξ ἀθεμίτων λόγων, ὡς καὶ ὁ Mühlenbruch ἤδη παρητήρησε (πρβ. ἀνωτέρω § 2).

λειαν, ἐν περιπτώσει δὲ ἥττης ζημίαν (διπλοῦς εἴτε ἀμφοτερόπλευρος κίνδυνος).

Οὕτω, ἐν τῷ θέματι τοῦ νόμου 7 Πανδ. mand. 17, 1 ἡ περιουσία τοῦ προκουράτορος θέλει αὐξήσῃ ἐν περιπτώσει νίκης καὶ δὴ κατὰ τὸ διδόμενον αὐτῷ *præmium* πέρα τοῦ προσήκοντος διὰ τὴν ἐργασίαν αὐτοῦ ἀνταλλάγματος.

Τοῦναντίον ἐν τοῖς θέμασι τῶν νόμων 15 Κωδ. de proc. 2,13 καὶ 20 καὶ 22 Κωδ. mand. 4,35, ὡς οὗτοι ἡρμηνεύθησαν ἀνωτέρω, ὁ ἀγοράζων τὴν δίκην, ἢ ἀκριβέστερον τὸ τῆς δίκης ἀβέβαιον—*litis incertum*—²², εἰ μὲν νικήσῃ, θὰ ἔχῃ ὡς ὠφέλειαν τὴν ἐπὶ πλέον διαφορὰν τῆς ἀξίας τοῦ ἐπιδίκου (ἢ μέλλοντος νὰ καταστῇ ἐπίδικον) ἀντικειμένου ἀπὸ τῆς τιμῆς, ἣν ἔδωκε διὰ τὴν ἀγορὰν ταύτην, εἰ δὲ ἡττηθῇ, θὰ ἔχῃ ὡς ζημίαν τὴν ἀπώλειαν τῶν δοθέντων χρημάτων.

Ἡ ἰδιοποίησις ἄρα τοῦ κινδύνου τῆς δίκης, εἴτε μονοπλεύρως εἴτε ἀμφοτεροπλεύρως κατὰ τὸ ἀνωτέρω ἐκτεθέντα, ἀποτελεῖ τὴν οὐσίαν τῆς ἐργολαβίας δίκης· πᾶσα δὲ δικαιοπραξία περιέχουσα τοιαύτην ἀναδοχὴν τοῦ κινδύνου τοῦ δικαστικοῦ ἀγῶνος πρέπει νὰ εἴ-

(22) Ἡ ἀγορὰ δίκης ὑπάγεται ὑπὸ τὸν νομικὸν τύπον τῆς *emtionis spei* ἢ *aleae*, ἐφ' ἧς ἀντικείμενον τῆς συναλλαγῆς εἶνε οὐχὶ ὠρισμένον τι πρᾶγμα, ἀλλὰ τοῦ πράγματος τὸ ἀβέβαιον (*ipsum incertum rei*: Νομ. 11 Πανδ. de act vel her. vend. 18, 4, Νομ. 12 Πανδ. de contr. empt. 19, 1). διότι καὶ ἐνταῦθα ἀγοράζεται οὐχὶ τὸ ἐπίδικον ἀντικείμενον καθ' ἑαυτὸ (ἢ ἐπίδικος ἀξιώσις, ἐνοχικὴ ἢ πραγματικὴ, ἢ τὸ ἐπίδικον πρᾶγμα τὸ ὑφ' ἐτέρου διεκδικούμενον) ἢ τὸ μέλλον νὰ καταστῇ ἐπίδικον, ἀλλ' ἢ ἐλπίς τῆς νίκης ἢ ἄλλως τὸ τῆς δίκης ἀβέβαιον (*litis incertum*: Νομ. 20 Κωδ. mand. 4, 35. Περὶ τῆς ἐννοίας τῆς *emtionis spei* ὅρα Windscheid Pand. § 385 σημ. 8 c, Dernburg Pand. II § 94 σημ. 14—πρβ. καὶ Braun: Finden die Grundsätze des Kaufs auf die emptio spei Anwendung? Ὡστε ἡ ἀγορὰ δίκης διαφέρει τῆς ἀγορᾶς ἀξιώσεως, πρβ. καὶ τὴν ἐμὴν διατριβήν: ἡ δικηγορικὴ ἀμοιβὴ καὶ ἡ ἐργολαβία δίκης ἐν σημ. 12.

πωμεν ὅτι περιέχει τοιαύτην ἐργολαβίαν.²³

Κατὰ ταῦτα ἐργολαβίαν δίκης περιέχει λ. χ. ἡ δικαιοπραξία, καθ' ἣν συμφωνεῖται μετὰ τοῦ δικηγόρου, ὅπως δοθῇ εἰς αὐτὸν μέρος τοῦ ἐκ τῆς δίκης κέρδους, ἡ περιέχουσα δηλαδή *societatem futuri emolumentum*.²⁴

(23) Καὶ ὁ συντάκτης τοῦ Σχολίου «εἰς αὐτοὺς ἀντιτιθέναι παρασκευάζειν» ὑπὸ Βασιλ. ΙΔ' α' 84 παρατηρεῖ :

ἐργολάβοι γὰρ εἰσιν οἱ εἰς ἑαυτοὺς ἀναδεχόμενοι τὴν ἄδηλον ἔκθασιν τῆς δίκης.

Ὁ δὲ Στέφανος, διακρίνων τὴν ἐργολαβίαν δίκης ὑπὸ εὐρεῖαν ἔννοιαν, περὶ τῆς μέχρι τοῦδε ὁ λόγος, καὶ τὴν ἐργολαβίαν δίκης ὑπὸ στενὴν ἔννοιαν, χαρακτηρίζει ὡς κυρίως μὲν ἐργολαβίαν τὴν ἀγορὰν ἀλλοτρίας δίκης, ὡς ἐργολαβίαν δὲ ἐν γένει τὴν ὑπὸ τὴν ἄνω ἐκτεθεῖσαν ἔννοιαν ἀνάληψιν τοῦ κινδύνου τῆς δίκης, ὡς ἐξάγεται ἐκ τοῦ σχολίου αὐτοῦ εἰς τὸν νόμον 6 § 7 Πανδ. 17, 1, διασωθέντος ὡς σχολίου «δοκεῖ γὰρ» ὑπὸ Βασιλ. ΙΔ' α' 6 :

.... οὔτε γὰρ ἦν κυρίως ἐργολάβος [ὁ Μάριος Παῦλος), μὴ πᾶσαν τῆς δίκης τὴν ἔκθασιν εἰς ἑαυτὸν καταδεξάμενος· ἐργολάβος γὰρ ἐστὶ κυρίως ὁ ἐπιθυμῶν ἀγωγὴν ἀλλοτρίας ἀγοράζων, ὥσπερ τὴν δίκην, ἐκτρέπων εἰς ἑαυτὸν ταύτης τὴν ἔκθασιν, ἥτοι τὸν κίνδυνον.

(24) Περὶ τοιαύτης τινος δικαιοπραξίας γίνεται λόγος ἐν τοῖς νόμοις 53 Πανδ. de pact. 2, 14 (Βασιλ. ΙΑ' α' 52) καὶ 5 Κωδ. de post. 2, 6 (Βασιλ. Η' α' 14), ἐτι δὲ καὶ ἐν νόμῳ 1 § 12 Πανδ. de extr. cogn. 50, 13 ἐν ἀρχῇ. Ὅρα καὶ Σχόλιον Κυρίλλου ὑπὸ Βασιλ. ΙΑ' α' 52 καὶ Σχόλιον «certae partis», ὑπὸ Βασιλ. Η' α' 14. Εἶνε ἄξιον σημειώσεως, ὅτι καὶ ὁ Θεοφύλακτος, σχολιάζων τὸν Νόμον 5 Κωδ. de post. 2, 6, περιέχοντα διάταξιν τοῦ Κωνσταντίνου, δι' ἧς οὗτος ἠπέλυσεν δι' ἀποκλείσεως ἀπὸ τῆς δικηγορίας τοὺς δικηγόρους, ὅσοι, τῆς ἑαυτῶν ὑπολήψεως ἄμετρα καὶ ἀθέμιτα προαιρούμενοι κέρδη, ἤθελον φωραθῇ αἰτοῦντες ὑπὸ τὸ πρόσχημα δικηγορικῶν δικαιωμάτων ὠφέλειαν ρητοῦ μέρους τῶν ὑποθέσεων, ὧν ἀνέλαβον τὴν ὑπεράσπισιν, ὡς ἐργολάβους δίκης χαρακτηρίζει τοὺς τοιούτους δικηγόρους :

.... μᾶλλον γὰρ ἢ διάταξις αὐτὸ τοῦτο συμφωνῆσαι εἰς κέρδος οἰκεῖον μέρος τοῦ πράγματος λαβεῖν εἰς ἀπόδειξιν τοῦ εἶναι τὸν δικολόγον ἐργολάβον ἐδέξατο· οἱ δὲ ἐργολάβοι κωλύονται τοῦ συνηγορεῖν,

Ἐπίσης δὲ ἡ δικαιοπραξία, ἡ περιέχουσα ὑπόσχεσιν προσθέτου ἀμοιβῆς τοῦ δικηγόρου διὰ τὴν περίπτωσιν τῆς νίκης (νικητικοῦ, *palmarii*),²⁵ ὡς καὶ ἡ δικαιοπραξία, δι' ἧς κτᾶται τις ὑπὲρ ἐαυτοῦ τὸ τῆς δίκης ἀβέβαιον, παρέχων ὡς ἀντάλλαγμα οὐχὶ χρήματα, ἀλλ' ἕτερόν τι.

IV

§ 13. Ὑπολείπεται νὰ ρηθῶσιν ὀλίγα τινὰ ἐπὶ μιᾶς ἀπορίας, ἥτις θὰ ἐγεννήθη βεβαίως παρὰ τῷ ἀναγνώστῃ.

«Ἐργολαβία» ὡς γνωστὸν ἐν τῇ νομικῇ γλώσσῃ τῶν Βυζαντινῶν²⁶ ὀνομάζεται ἡ κατὰ Ρωμαίους *locatio conductio operis*, ἡ σύμβασις μισθώσεως δηλαδή, καθ' ἣν τὸ περιεχόμενον τῆς ἐνοχῆς τοῦ ἑτέρου τῶν μερῶν πρὸς τὸ ἕτερον εἶνε οὐχὶ ἡ ἐργασία αὐτοῦ ὡς τοιαύτη, ἀλλὰ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἐργασίας.²⁷

Πῶς ἄρα γε ὁ ὅρος «ἐργολαβία» μετέπεσεν εἰς τὸ νὰ σημαίνει παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς ἐν τῇ ἐκφράσει «ἐργολαβία δίκης» τὴν ὑπό

ὡς ἔγνωμεν ἐν τῷ 5' βιβλίῳ τοῦ *de rebus* [Νομ. 6 § 7 Πανδ. *mand.* 17, 1] εἰς τὸ θέμα Μαρίου Παύλου τοῦ διχολόγου ἐν τῷ μανδάτῳ· ἀλλ' ἐπειδὴ ἐκεῖ οὐχ ὡς νόμιμον τοῦτο παρεδέξατο, ἀλλ' ὡς ἐν φάκτῳ συμβεβηκός, ὅμως ὁ βασιλεὺς καὶ ἐργολάβον πιστεύσας εἶναι τὸν συνηγορον, τὸν συμφωνήσαντα μέρος τοῦ πράγματος κέρδος οἰκεῖον λαβεῖν, εἰκότως ἐχώλυσεν αὐτὸν τοῦ συνηγορεῖν.

Σχόλ. Θαλελαίου ὑπὸ Βασιλ. Η' α' 64.

(25) Περὶ τῆς τοιαύτης δικαιοπραξίας γίνεται λόγος ἐν τῷ νόμῳ 1 § 12 Πανδ. *de extr. cogn.* 50, 13. Ὅρα καὶ τὴν ἐμὴν διατριβὴν «ἡ δικηγορικὴ ἀμοιβὴ καὶ ἡ ἐργολαβία δίκης» ἐν σελ. 17 σημ. 18.

(26) Πρβ. λ. χ. τὸ σχόλιον «ἐάν τις μισθώσηται ποιῆσαι ἔργον τι» ὑπὸ Βασιλ. Κ' α' 13.—Ἐπίσης Βασιλ. ΙΕ' α' 39 καὶ τὸ σχόλιον «οἱ ἐργολάβοι».—Βασιλ. Κ' α' 50.

(27) Πρβ. ἰδίᾳ Νομ. 5 § 1 Πανδ. *de verb. sign.* 50, 16 καὶ Νομ. 22 § 2 Πανδ. *loc.* 19, 2.

τινος ἀνάληψιν τοῦ κινδύνου τῆς αἰσίας τῆς δίκης ἐκβάσεως ὑπὸ τὴν ἀνωτέρω ἐκτεθεῖσαν ἔννοιαν ; ²⁸

Ἡ πιθανωτάτη κατ' ἐμὴν γνώμην ἐξήγησις τῆς μεταπτώσεως ταύτης εἶνε ἡ ἐξῆς :

Αἱ λατινικαὶ λέξεις *redimere* καὶ *redemptor* εἶνε πολυσήμαντοι, σημαίνουσι δὲ πλὴν ἄλλων²⁹ καὶ τὴν *conductionem operis* ὑφ' ὠρισμένας περιστάσεις.

Οὕτως ἐν τοῖς νόμοις 30 § 3 Πανδ. loc. 19, 2 καὶ 51 § 1 Πανδ. αὐτόθι, ἐν οἷς γίνεται λόγος περὶ ἀναλήψεως τῆς ἐκτελέσεως οἰκοδομῆς τινος καὶ ἐν γένει οἰκοδομικοῦ ἔργου ἐπὶ χρηματικῷ ἀνταλλάγματι, ὁ ἀναδεχόμενος τὴν ἐκτέλεσιν ταύτην — ὁ *conductor operis* — ὀνομάζεται *redemptor*.³⁰

Τὸ γεγονός λοιπόν, ὅτι αἱ λέξεις *redimere* καὶ *redemptor*,

(28) Εἶνε ἄξιον σημειώσεως, ὅτι, ὡς καὶ ἀνωτέρω ἐρρήθη, παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς ἐργολαβία δίκης γενικώτερον μὲν σημαίνει τὴν ἀνάληψιν τοῦ κινδύνου τῆς δίκης κατὰ τὰ ἐν τῷ κειμένῳ, εἰδικώτερον δὲ τὴν ἀγορὰν ἀλλοτρίας δίκης ἢ κατ' ἀκρίβειαν τὴν ἀγορὰν τοῦ ἀβεβαίου τῆς ἀλλοτρίας δίκης· πρβ. τὸ ἐν σημ. 2.3 σχόλιον τοῦ Στεφάνου καὶ Ἀρμεν. Ἑξαβιβλ. τίτλ. περὶ σημασίας ὀνομάτων § 31.

Τοιούτου ὄντος τοῦ περιεχομένου τῶν βυζαντινῶν πηγῶν, ἀποβάλλει πᾶσαν ἄξιαν τὸ ἐκ τούτων ἐπιχείρημα τοῦ M ü h l e n b r u c h ὑπὲρ τῆς θεωρίας αὐτοῦ, καθ' ἣν ἐργολάβος δίκης εἶνε κατ' ἀκρίβειαν ὁ ἐπ' ἀμοιβῇ ἀναδεχόμενος τὸν κίνδυνον δίκης τινὸς «ὑπὸ τὴν αὐτὴν ἀπαραλλάκτως ἔννοιαν, ὑφ' ἣν ἡ ἔκφρασις αὕτη ἐμφανίζεται ἐπὶ τῆς *locationis conductionis operis*» (δρα ἀνωτέρω § 2).

(29) Περὶ τῶν διαφορῶν σημασιῶν τῶν λέξεων τούτων πρβ. B r i s s o - n i u m de verborum, quae ad jus civile pertinent, significatione καὶ H e u m a n n Handlexikon zu den Quellen des römischen Rechts ἐν λέξεσι *redimere* καὶ *redemptor*.

(30) Νομ. 30 § 3 Πανδ. loc. 19, 2 : Qui aedem faciendam locaverat in lege dixerat: quoad in opus lapidis opus erit, pro lapide et manupretio dominus r e d e m t o r i in pedes singulos septem dabit;...

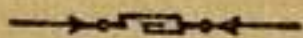
ὧν ἐγένετο χρήσις ἐν ταῖς ρωμαϊκαῖς πηγαῖς τοῦ λόγου προκειμέ-
νου περὶ ἀναλήψεως τοῦ κινδύνου. τῆς δίκης ὑπὸ τὴν ἀνωτέρω ἐκτε-
θεῖσαν ἔννοιαν,³¹ σημαίνουνσι κατὰ τὰς πηγὰς ταύτας καὶ τὴν κατὰ
κυριολεξίαν ἐργολαβίαν, ἴσως δὲ καὶ τὸ γεγονός, ὅτι ἡ *redemptio*
litis ὑφ' ὠρισμένην αὐτῆς μορφήν πληροῦ τοὺς ὅρους τῆς *locatio-*
*nis conductionis operis*³², ἤγαγε πιθανώτατα τοὺς Βυζαντι-

Νομ. 51 § 1 Πανδ. αὐτόθι: *Locavi opus faciendum ita, ut pro opere*
redemptori certam mercedem in dies singulos darem;...

(31) Πρβ. λ. γ. Νομ. 7 Πανδ. mand. 17, 1 (... *eventum litis... re-*
demerit), Νομ. 6 § 7 Πανδ. mand. 17, 1 (... *et quasi redemptor*
litis extitisse... quia mercede pacta accesserat ad talem redem-
tionem...), Νομ. 9 § 2 Πανδ. 1, 16 (... *si quos causarum... redem-*
tores deprehendat), Νομ. 20 Κωδ. mand. 4, 35 (*Si... litis incer-*
tum redemisti), Νομ. 15 Κωδ. de proc. 2, 13 (*Litem te redem-*
misse...), Νομ. 22 Κωδ. mand. 4, 35 (... *redemptores litium*
alienarum videri eos esse qui tales cessiones in se confici cupiunt).

(32) Τοῦτο συμβαίνει, ὡς ἀξίως ἀναδέχεται τις λ. χ. ἐπὶ χρηματικῷ ἀνταλ-
λάγματι νὰ διεξαγάγῃ αἰσίως δίκην τινά. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἡ ἀντι-
παροχὴ αὐτοῦ συνίσταται οὐχὶ εἰς τὴν παροχὴν ἐργασίας ἀπλῶς διὰ τὴν διεξ-
αγωγὴν τῆς δίκης, ἀλλ' εἰς τὴν ἐπίτευξιν ὠρισμένου ἀποτελέσματος, ἥτοι
τῆς νίκης ἐν τῷ δικαστικῷ ἀγῶνι. Ἡ τοιαύτη σύμβασις, ἀσχέτως πρὸς τὴν
ἀπαγόρευσιν αὐτῆς ὡς ἀθεμίτου, ὡς καὶ ἡ σύμβασις, δι' ἧς δικηγόρος ἀνα-
δέχεται τὴν διεξαγωγὴν ὠρισμένης τινος δίκης, (οὐχὶ τὴν ἐπίτευξιν τῆς νί-
κης ἐν τῷ δικαστικῷ ἀγῶνι ὡς ἀνωτέρω, ἀλλ' οὔτε πάλιν καὶ τὴν παροχὴν
ἀπλῶς τῶν ὑπηρεσιῶν αὐτοῦ ἀσχέτως πρὸς τὴν διεξαγωγὴν τῆς ὅλης δίκης),
θὰ ἔπρεπε νὰ χαρακτηρισθῶσιν ὡς *locationes conductiones operis* (πρβ.
Dankwardt, ἐν τοῖς δογματικοῖς χρονικοῖς τοῦ Jhering τομ. ΙΓ' σελ.
367—375 §§ 52—57), ἐὰν μὴ διάφορος ἦτο ἐπὶ τῶν τοιούτων πρὸς δικηγό-
ρους δικαιοπραξιῶν ἢ ἀντίληψις τοῦ τε Ρωμαϊκοῦ δικαίου (πρβ. *Wind-*
scheid Pand § 404 σημ. 3) καὶ τῆς πολιτικῆς δικονομίας (πολ. δικ.
ἄρθρ. 99· ἀλλ' ὅρα καὶ Βασιλείου, περὶ τῆς δικηγορικῆς ἀμοιβῆς κατὰ
τὸν ΓΤΛΑ' νόμον, ἐν τῇ Ἑφημερίδι τῆς Ἑλλην. καὶ Γαλλικῆς νομολογίας
τόμ. ΚΗ' σελ. 434 κεξ.).

νοὺς εἰς τὸ νὰ χαρακτηρίσωσι κατὰ συνεκδοχὴν διὰ τῶν λέξεων
«ἐργολάβος» καὶ «ἐργολαβία» τὰς νομικὰς ἐννοίας, περὶ ὧν ἄνωτέρω
διεξοδικῶς ἐγένετο λόγος.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

007000005327

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

